

KELENTEY BARNA

A DEBRECENI STOMATOLOGIAI KLINIKA
TÖRTÉNETE ADLER PÉTER PROFESSZOR
VEZETÉSE ALATT
(1946–1979)

HISTORY OF THE STOMATOLOGY CLINIC IN DEBRECEN UNDER THE LEADERSHIP OF PROFESSOR PÉTER ADLER (1946–1979). With the approaching front of the 2nd World War in October 9, 1944, Professor András Csilléry head of the Stomatology Clinic left Debrecen because of his political views, so the institution remained without a leader until 17th November. Thereafter as a substitute, trainees then Stefánia Morvay Assistant Lecturer under the supervision of Professor Gyula Verzár was the head. From June 20, 1946, Péter Adler was assigned to the lead, which was one of the longest leading positions of the Faculty of Medicine since he was director of the clinic until July 1, 1979.

Péter Adler graduated from the University of Vienna, where he specialized in the field of Dentistry and worked at the Department of Orthodontics at the Polyclinic of Vienna, while in spring 1939 he had to return home for political reasons. During the war he worked as a translator and then assigned to forced labor, and after the war, he was placed to the Stomatology Clinic in Debrecen.

From 1948 he worked as a chief clinician, in 1952 he became candidate of sciences (CSc), and in 1953 he was appointed as a university professor. He received Doctor of Science (DSc) degree in 1957.

He was a member of the editorial board of several foreign professional journals, he was accepted by several international editorial boards, wrote several textbooks. He translated two books written by others into German.

He was chairman of the Association of Hungarian Dentists and Editor-in-Chief of the Stomatologica Hungarica.

The main topics of the research at the Stomatology Clinic are: examination of hypersensitivity to dental anesthetics, clarification of many details of caries epidemiology, proof of the protective effect of fluoride against caries.

Under his leadership there was a dynamic scientific work on the Stomatology Clinic, proven by the fact that between 1945–1980 12 books, 487 publications, book chapters and monographs appeared, which was unique among similar national institutions.

He lay down the fundamentals of the dental education in 1976 and contributed the architectural and professional requirements of the new Stomatology Clinic in 1981.

A II. világháborús front közeledtével, 1944. október 9-én politikai nézetei miatt elhagyta Debrecen Csilléry András, a debreceni Stomatologiai Tanszék egyetemi ny. r. tanára, aki az Orvostudományi Kar dékánja is volt, egyben a Klinikai Bizottság elnöke, valamint az egyetemi telep légvédelmi és katonai parancsnoka. Előbb Budapestre távozott, majd a kultuszminiszter megbízásából a Németországba telepített egyetemek katonai parancsnoki teendőivel ruházták fel és egyben kinevezték az egyetemi rövidített

tanfolyamok kormánybiztosává miniszteri jogkörrel. A dékáni teendőket – szóban – Sántha Kálmán egyetemi ny. r. tanárnak adta át, aki dékánhelyettes volt.¹

1944. október 9-től november 17-ig nem volt a Stomatologiai Klinikának vezetője, ámbar meg kell említeni, hogy abban az időszakban a háborús viszonyok miatt az egyetemi oktatás szünetelt és a betegellátás is alig működött.

1944. november 17-től Szász Aladár (1945. III. 19-ig) és Szabó József (1945. III. 28-ig) gyakornokok vezették helyettesként a klinikát Verzár Gyula professzor felügyelete alatt. 1945. március 19-től 1946. június 20-áig Morvay Stefánia II. tanársegéd volt a megbízott vezető helyettesként, majd 1946. június 20-tól Adler Pétert bízták meg az irányítással.²

Ezzel kezdetét vette az Orvostudományi Kar egyik leghosszabb ideig tartó vezetői státusza, mivel egészen 1979. július 1-ig, mintegy 33 éven keresztül volt a klinika igazgatója.

Ki volt Adler Péter és milyen eredmények fémjelezték vezetői tevékenységét a Stomatologiai Klinika élén?

Makón született 1910. június 25-én, anyai nagyapja ugyanott orvos volt, édesapja pedig ügyvéd, aki nyomasztó anyagi helyzete miatt 1941-ben öngyilkosságot követett el. Édesanyja a háztartást vezette, a későbbiekben varrónő volt, 1944-ben deportálás során végezték ki. Makón végezte elemi iskolai és gimnáziumi tanulmányait, egyetemre Bécsben járt és 1934-ben kapott orvosi oklevelet. Bécsi tanítási költségeit eleinte apja fizette, majd amikortól már nem tudta, édesanyja unokatestvére (Péter Ferenc c. rk. tanár, bécsi fogorvos) fedezte. Az egyetemi évei alatt a bécsi Fogászati Intézetben fogtechnikai szakismereteket szerzett, majd elvégezte a kétéves fogszakorvosi tanfolyamot. Kitűnő eredménnyel vizsgázott 1936-ban. Medikus korában – már az első orvosi szigorlat letétele után – az egyetem Élettani Intézetében elkezdte később kibontakozó tudományos munkáját. 1936-tól 1939-ig a bécsi Általános Poliklinika fog- és szájbeteg osztályának fogszabályozási rendelésén dolgozott tanársegédként. 1939 tavaszán a politikai légkör megváltozása (anschluss) miatt hazatért, és előbb a makói kórház belgyógyászati osztályán dolgozott, majd 1940–42 között Szentesen helyezkedett el a megyei kórház sebészeti osztályán, a híres, Kossuth-díjas Bugyi István főorvos vezetése alatt. Azonban innen is el kellett jönnie politikai okokból, és egy évig Budapesten Máthé Dénes professzornak, Lőrinczy Ervin rk. tanárnak és Balogh Károly magántanárnak mint szakfordító tevékenykedett. 1943 őszén munkaszolgálatra hívták be, előbb egy szerb, majd egy zsidó munkásszázad orvosa lett, az utóbbival 1944 tavaszától a fronton, 1945 elején szabadult fel Kassán.^{3,4}

¹ KELENTEY Barna, „A debreceni Stomatologiai Klinika kialakulásának története”, *Gerundium* 8 (2017): 44–57.

² MUDRÁK József, „Szemináriumok, intézetek, klinikák vezetői és szakelőadók a Debreceni Tudományegyetemen (1914–1950)”, *Gerundium* 1 (2010): 139.

³ ADLER Péter, *Önéletrajz*, 1967.

⁴ KELENTEY Barna, „70 éve lett a Stomatologiai Klinika vezetője Dr. Adler Péter”, *Contact* 5 (2017): 6–10.

1. kép. Fényképe a zsoldkönyvéből
(1940-es évek)

2. kép. Fotója az 1950-es évekből

A debreceni Stomatológiai Klinikán 1945 márciusában kezdte meg munkáját, ahol externista orvos, majd tanársegéd, adjunktus lett, 1946-ban mint egyetemi magántanárt habilitálták, és az év június 20-án megbízták a klinika vezetésével. 1948-tól klinikai főorvosként dolgozott, és 1952-ben addigi tudományos munkásságának elismerésével, megkapta az orvostudomány kandidátusa fokozatot. 1953-ban egyetemi tanárrá nevezték ki. Az orvostudomány doktora fokozatot 1957-ben nyerte el, „A fogváltás időrendjének egyes törvényszerűségei” című disszertációjának megvédésével.

Fontos megemlíteni, hogy 1947-ig létezett ugyan Stomatológiai Tanszék, de Csilléry professzor nyugatra távozása után nem volt betöltve. 1947–51 között viszont az a helyzet állt elő, hogy megszüntették a Stomatológiai Tanszéket, mivel az Orvostudományi Kar Törvényszéki Orvostani Tanszéket hozott létre Ökrös Sándor professzor vezetésével, és ezért négy évig megbízott vezetővel, szakelőadói minőségben történt a Stomatológiai Klinika irányítása. Olyan tanszéket „áldoztak be” egy új tanszék létrehozása miatt, amely akkoriban betöltetlen volt.

Az 1947–48-as tanrend szerint a klinika akkori személyi állománya.⁵

18. Stomatológiai klinika. (Nagyerdei krt. 78.) Igazgató: dr. Adler Péter mt. klinikai főorvos, mint helyettes. Tanársegéd: dr. Morvay Stefánia, dr. Gergely Lajos. Díjas demonstrátor: dr. Sárkány Ilona. Fizetéstelen tanársegéd: dr. Berényi Béla. Díjtalan gyakornok: dr. Pászner Károly, dr. Tóth Kamélia.

⁵ Debreceni Tudományegyetem, Tanrend, 1947–48. tanév I. félévére, 39.

3. kép. Munkatársaival az 1950-es években
(felül középen Adler professzor, balján felesége)

1949–50-ben azután megtörtént a felsőoktatás teljes átszervezése, és újból létrehozták – 1951-től – a Stomatológiai Tanszékét. 1947–51 között is tudta azonban képviselni Adler Péter a klinikát felsőbb fórumokon, mivel meghívottként részt vehetett az orvoskari tanács ülésein.

1946 őszétől a MÁV – fizetéstelen – fogászati szaktanácsadója, Hajdú-Bihar megye stomatológus szakfőorvosa lett.

1948–50 között rendelő főorvos a Debreceni Állami Tüdőbeteg Gyógyintézetben.

1951-ben – korabeli dokumentumok szerint – a Német Demokratikus Köztársaságba (NDK) tanszékvezetőnek hívták meg, de mivel az akkori egészségügyi miniszterhelyettestől, Doleschall Frigyesztől ígéretet kapott arra, hogy a debreceni klinikára professzori kinevezést kap, ezért a meghívást nem fogadta el.

1967-ben megpályázta a Budapesti Orvostudományi Egyetem Szájsebészeti és Fogászati Klinika egyetemi tanári állását. Az igazgatói állást Balogh Károly professzor nyugalomba vonulása miatt írták ki. Adler professzor pályázatában szerepel, hogy amennyiben a fogászat (stomatológia) tárgyat kiszakítanák és csak szájsebészetet művelne a klinika, akkor nem vállalná a vezetést. A katedrát végül nem ő kapta meg.

Klinikai működése alatt világvizonylatban is megbecsült és elismert tudományos központtá tette a debreceni Stomatológiai Klinikát. 1945-től 1980-ig, tehát Adler professzor aktív időszakában, 12 könyv és 487 közlemény, könyvrészlet, monográfia, valamint disszertáció jelent meg a klinikáról, amely egyedülálló volt a hasonló hazai intézmények között (nyugdíjasként állította össze a listát és bekötve barátainak, tisztelőinek és az egyetemek fogászati klinikáinak küldte el).⁶

⁶ PETER ADLER, *Bibliographia Instituti Stomatologici, Debrecen, 1945–1980* (DOTE, 1980).

Az általa írt, szerkesztett *Konzerváló fogászat*, majd *Cariologia és endodontia* tankönyvek hat (!) kiadást éltek meg, melyeket minden új kiadás alkalmával átdolgozott, frissített. Ez egyedülálló a hazai fogászat történetében.

Az általános orvostanhallgatóknak készült *Stomatologia* című tankönyvet is ő írta az 1970-es években, melyet két kiadásban jelentettek meg. Jelentős szakfordítói tevékenységét dicséri, hogy két magyar – budapesti szerzők által írt – tankönyvet német nyelvre lefordított, melyek Lipcsében és Münchenben – több kiadásban – jelentek meg. Két monográfiája jelent meg (több idegen nyelven).

1976–80 között ő volt a *Fogorvosi Szemle* főszerkesztője. Szerkesztői elképzeléseit legtömörebben az 1978. évi 1. számban fogalmazta meg: „*A szakfolyóirat elsősorban olvasóiért van; legfontosabb feladata tehát az olvasó igényének kielégítése. Hogy e feladatának tudományos szinten tehessen eleget, szerzői gárdájának is kell lennie. [...] A szerző elsősorban eredeti írásának mielőbbi közlését várja, az olvasó viszont általában azokat a közleményeket helyezi előnybe, melyek tartalmát szakmai tevékenységében közvetlenül tudja hasznosítani. A szerkesztés feladata, hogy ezt a valóban meglevő, de mégis inkább felszínes ellentétet kiegyenlítsse.*” „*Valedictió*”-jában munkásságát így értékeli: „*Hogy ezen elképzeléseimből mi, s hogyan valósult meg, s ez a lap javára szolgált-e, annak megítélésére elsősorban olvasóink tábora hivatott. Én úgy érzem, hogy távolról sem minden, s az sem mindig úgy, ahogy kívántam.*”⁷

A szakirodalomban naprakész tudással rendelkezett. Nem véletlen, hogy őt kérte fel az *Orvosi Hetilap* szerkesztősége egy átfogó tanulmány megírására a fogászati kutatás elmúlt 25 évéről 1973-ban (a folyóirat újraindulásának 25. évfordulójára). Ebben sorra veszi a fogászat különböző területein 25 év alatt elért eredményeket (cariologia, endodontia, parodontologia, prothetica, szájszészet, orthodontia).⁸

A *Magyar Tudomány* című folyóiratban 1975-ben jelent meg egy szintén átfogó tanulmánya a magyar sztomatológiai kutatásról.⁹ Ebben is a fogászat különböző területeivel foglalkozik, de név szerint is kiemeli az egyes kutatókat és tudományos területeket igen átfogó képet kialakítva az adott témakörökről. A közlemény rendkívüli széleslátásáról és szintetizáló képességéről, valamint átfogó szakmai tudásáról tesz tanúbizonyságot. Idézet a bevezető végéről: „*a kutatást nyilvánvalóan csak az tudja irányítani, csak az tud kutatókat maga köré gyűjteni s maga körül megtartani, aki maga is aktív formában részt vesz e munkában. [...] Hogy ilyen kedvezőtlen körülmények között mégis folyt tudományos kutatás, sőt helyenként – legalább átmenetileg – eredményesen működő csoportok alakultak ki, részben egy-egy vezető odaadásának, példamutatásának, személyes befolyásának köszönhető, nemkülönbön a saját problematikájában elmélyedt klinikus-orvos ügyszeretetének, részben pedig a tehetséges fiatalok ama felismerésének, hogy szakmai haladásukat tudományos tevékenységtől remélhetik.*”

⁷ FÁBIÁN TIBOR, „Emlékezés Dr. Adler Péter egyetemi tanárra”, *Fogorvosi Szemle* 77 (1984): 33–34.

⁸ ADLER Péter, „A stomatológiai kutatás fejlődése az elmúlt 25 évben”, *Orvosi Hetilap* 114 (1973): 1155–1162.

⁹ ADLER Péter, „A magyar sztomatológiai kutatásról”, *Magyar Tudomány* 82 (1975): 665–676.

Az átfogó közleményt ekképpen zárja: *„Ha végezetül egészében próbálom kritikusán áttekinteni a referált negyedszázad tudományos »termését«, elismeréssel adózva a nehéz körülmények között, odaadással végzett munkának, kevesellnem kell az alapszintű kutatások volumenét, a valóban experimentális munkásságot, s talán sokallnom lehetne az epidemiológiai tárgyú közleményeket, de kevesellnem ezen belül a követéses vizsgálódásokat. Hiányolnom kell továbbá helyenként az intézeteken belüli folyamatos, tudatos, építő kritika kellő érvényesülését, a közlésre beküldött kéziratok, sőt megjelent közlemények nyelvezetét, számos irodalmi kimutatás felületességét, sőt helyenként talán a kéziratok lektorálásának – sértést elkerülni akaró – engedékenységet; ennek folytán 25 év alatt számos olyan megnyilatkozás jelenhetett meg nyomtatásban, amelynek elmaradta senkiben nem keltene hiányérzetet, valójában pedig inkább nyereség lenne.”*

Munkásságát számos elismerés övezte:

Árkövy-emlékérmét kapott a Semmelweis Egyetemtől. Tagja, vezetőségi tagja, egy ideig elnöke volt a Magyar Fogorvosok Egyesületének; választott tagja volt az Európai Fluor- és Kárieszkutató Munkaközösségnek (ORCA). Ez a társulat 1970-ben – Adler professzor tiszteletére, 60. születésnapja alkalmából – Debrecenben rendezte kongresszusát, kifejezésre juttatva ezzel, hogy a káriesz epidemiológiai és a fluorral történő fogszuvasodás megelőzése terén végzett munkáját mennyire elismerték. Tagjául választotta a Korányi Sándor Társaság, a Magyar Biológiai Társaság, a Magyar Farmakológiai Társaság, az International Association for Dental Research, a Deutsche Gesellschaft f. Ernährung. Delegált tagja volt a WHO fogászati szaktanácsadó bizottságának, tiszteletbeli tagja az NDK-beli fogorvosi egyesületnek és a német természetkutatók Leopoldina Akadémiájának. Tagja volt ezeken kívül a Craniofacial Biology Groupnak, az International Documentation on Center for Preventive Dentistrynek, részt vett az osztrák Fluor-bizottság munkájában.

Már a fenti társaságok megnevezéséből adódik az a sokirányú érdeklődés, amely Adler Péter tudományos munkásságát jellemezte. Alapvető vizsgálatokat végzett a fogászati érzéstelenítő szerek terén, a magyarországi kárieszkutatásokban és -felmérésekben, egyes fogászati betegségek epidemiológiájában, és tudományos tevékenységét jellemezte mind az igen alapos humán műveltség, mind pedig a reál tárgyak iránti élénk érdeklődés. Egyik legkedvesebb dolgozatában a fogszuvasodás prevalenciájának Cauchy-megoldású értelmezését adta. Nevével minduntalan találkozunk külföldi szakkönyvek alapvető tényekre való hivatkozásában, akár az anaesthesiológiáról, akár a fogszuvasodásról vagy fluorkérdésről van szó.¹⁰

Szerkesztőbizottsági tagja volt három külföldi szakfolyóiratnak.

Működésének egyik jelentős eredménye, hogy 1976-ban Debrecenben is megindult a fogorvosképzés. Ő fektette le az 1981-ben átadott Stomatológiai Klinika építészeti és szakmai követelményeit.

¹⁰ *A Debreceni Orvostudományi Egyetem Évkönyve, 1982–83, 119–121.*

4. kép. Első feleségével, Hradecky Claudiával egy konferencián 1975-ben

5. kép. 1978 karácsonján második feleségével, Holzinger Máriával

Egykori tanítványai közül egy fő az MTA doktora fokozatot ért el, nyolcan nyertek el megyei kórházi főorvosi kinevezést, illetve felügyelő főorvosi megbízatást, és hárman szereztek kandidátusi fokozatot. Tanítványai közé tartozott Orsós Sándor egyetemi tanár, a Központi Stomatológiai Intézet későbbi igazgatója.

Önéletrajzaiban többször is említi, hogy ő és felesége családja is baloldali felfogású volt. A fennmaradt dokumentumokból tudható, hogy 1945–49 között az MKP (Magyar Kommunista Párt), ill. az utódpártja, az MDP (Magyar Dolgozók Pártja) tagja volt 1949. januári kizárásáig, melyet többféle ok miatt hozott meg a klinikai pártszervezet. Az egyik fő indok volt, hogy 1947-ben belépett a debreceni szabadkőműves-páholyba, bár önéletrajza szerint a páhollyal való kapcsolata annak feloszlata előtt már megszaktadt. Később is (az 1960–70-es években) több konfliktusa adódott az orvostudományi egyetem pártirányításával, állami vezetésével, nyílt, szókimondó, sokszor konfrontatív stílusa miatt.

Családi életéről röviden: első feleségét, a cseh származású Hradecky Claudiát a bécsi egyetemen ismerte meg – 1945 júliusában házasodtak össze –, majd ő is a debreceni Stomatológiai Klinikán dolgozott mint fogszabályozó orvos. Vele általában németül beszélt. Nevelt lánya és unokája tragikus körülmények között hunytak el. A felesége elvesztése után újra nősült, 1978-ban titkárnőjét, Holzinger Máriát vette el, akivel szeretetben, nyugodt körülmények között élte le utolsó éveit. 1979. július 1-jével ment nyugdíjba, azonban irodalmi és klinikai tanácsadói munkásságát tovább folytatta.

6. kép. Adler professzor kedvenc kutyájának, Móricnak koronát készítettett a klinika fogtechnikusaival

Debrecenben hunyt el 1983. augusztus 3-án. Abban az évben még két másik – nemzetközileg is elismert – debreceni orvosprofesszor halt meg, Kettesy Aladár és Krompecher István. Mindhármukról volt egy közös megemlékezés 20 évvel később (2003-ban) a DAB-székházban és egy híradás a *Fogorvosi Szemlében* a temetői megemlékezésről.¹¹

Adler professzor születésének centenáriumán, 2010-ben a Fogorvostudományi Kar a sírjánál megemlékezést tartott, koszorút helyezett el és felidézte alakját. Az *Orvosi Hetilapban* és a *Fogorvosi Szemlében* szintén megemlékező cikk jelent meg róla.^{12,13}

Mivel igen színes egyéniség volt, munkatársai, barátai, ismerősei számos, sokszor vidám történetet őriznek vele kapcsolatban.

¹¹ Hírek, „Megemlékezés dr. Adler Péter professzorról elhunytának 20. évfordulóján”, *Fogorvosi Szemle* 96 (2003): 227.

¹² MÁRTON Ildikó és KELENTÉY Barna, „Emlékezés dr. Adler Péter fogorvosprofesszorra születésének centenáriumán”, *Orvosi Hetilap* 151 (2010): 1468–1469.

¹³ MÁRTON Ildikó és KELENTÉY Barna, „Emlékezés dr. Adler Péter fogorvos-professzorra, születésének centenáriumán”, *Fogorvosi Szemle* 103 (2010): 103–105.

A Stomatologiai Klinika fejlődése Adler Péter professzor irányítása alatt

A Stomatologiai Klinika a II. világháború befejezésekor egy két, ill. egy öt fogorvosi székes kezelőből, városzobává átalakított folyosóból, ebből közvetlenül nyíló műtőből, professzori rendelőből, két kórteremből és az alagsor három helyiségében elhelyezett, az akkori igényeknek megfelelően korszerűen felszerelt fogtechnikai laboratóriumból és egyéb, az üzemeltetéshez szükséges mellékhelyiségekből állt. Helyileg a Szemészeti Klinika keleti szárnyában működött 1940. novemberi átadása óta.

7. kép. A Szemészeti Klinika keleti szárnyában működött a Stomatologiai Klinika 1940–1981 között

A tanszékvezető Csilléry András egyetemi nyilvános rendes tanár volt, a klinikán dolgozott két fizetéses tanársegéd, egy az „Állástalan Diplomások Országos Bizottsága” által biztosított ösztöndíjas állás az orvosok részére, három állás – beleértve a fogtechnikust – középkádereknek. A többi orvos a díjtalan, ill. fizetéstelen kategóriába tartozott, a többi középkáder a „kiskasszából” kapott díjazást. A következőkben ismertetett adatok a Debreceni Orvostudományi Egyetem 1965–66-os évkönyvéből valók.¹⁴

„Adler Péter 1953-as egyetemi tanárrá történt kinevezése után a tansegédszemélyzet létszáma 10 főre fejlődött. Részletezve: 1 docens – Gergely Lajos –, 2 adjunktus, 4 tanársegéd, 1 szakorvos, 2 gyakornok, de igazából klinikai orvosnak számított a Debreceni Városi Iskolafogászat részéről kihelyezett egy, ill. a Megyei Tanács Rendelőintézete által

¹⁴ *A Debreceni Orvostudományi Egyetem Évkönyve, 1965–66, 47–49.*

a klinikai szakrendelésen alkalmazott 4 orvos is. A fogtechnikai laboratóriumban 1 vezető és 2 beosztott technikus dolgozik, a betegellátásba közvetlenül kapcsolódó közép-kaderek száma pedig 9 klinikai, 1 iskolafogászati, 5 tanácsi ápolónő, műtős, ill. fogorvosi asszisztensnő és 2 adminisztratív dolgozója van a klinikának.

E személyi fejlődés tükrözi a klinika megnövelt feladatait mind az oktatásban, mind a betegellátásban, melyekkel azonban nem tartott lépést a klinika fejlesztése alapterületét illetően. Bővült a klinika az utolsó pár év alatt 2 kórteremmel, a betegek várójától jól elkülönített műtővel; ezeket a helyiségeket a Szemészeti Klinika volt altiszti lakásaiból alakították ki. A régi műtőből két székes fogorvosi rendelőt képeztek, melyben a Tanácsi Szakrendelés folyik, a régi orvosi ügyeletes szobából pedig fogszabályozási rendelőt egy székekkel. Míg a felszabaduláskor 2 kórteremben valójában 11 ágyuk volt, melyből a költségvetés időnként 4–7 ágyat vett számításba, most működő ágyaink száma 14, három kórteremben, ami számszerűen ugyan elég, de nem engedi meg nemenként a szeptikus és nem szeptikus betegek különválasztását. Az alagsor bővítésével fotolaboratóriumot is alakítottak ki.

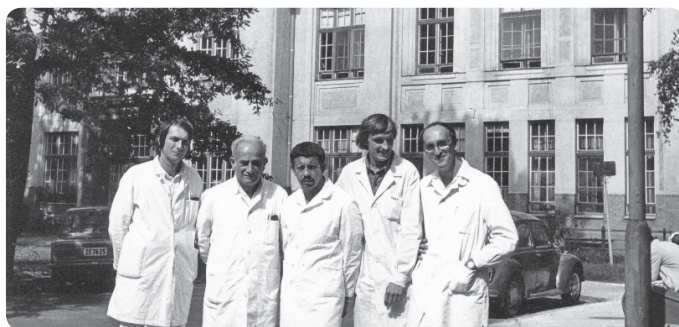
A Stomatologiai Klinika jellegénél fogva elsősorban ambulanter lát el betegeket, ezeknek száma 1965-ben 51 049 volt. A 14 ágyon 551 beteget ápoltak, akiknek túlnyomó része Debrecenből és Hajdú-Bihar megyéből jön, de tekintélyes számban ápolnak betegeket Szabolcs-Szatmár megyéből is.

Míg a felszabadulás előtt a »fogászat« csak hallgatásra ajánlott tárgy volt, 1947-től kötelező tárgy lett, melyet hol egy, hol két féléven át, igen különböző óraszámokban oktattak. Jelenleg heti 1 elméleti órát és összesen 30 gyakorlati órát kell hallgatóiknak abszolválniuk; a gyakorlati oktatást kisebb csoportokra bontva végezték már jóval a szemiciklikus oktatási rend bevezetése előtt. A jelenlegi óraszám elegendő a gyakorló orvos igényeit kielégítő ismeretek átadására, ill. elsajátítására. A medikus oktatáson túlmenően fontos szerepe van a klinikának a szakorvosképzésben. A felszabadulást követő időszakban számos fogorvoslással addig csak mellékesen foglalkozó vidéki orvos nyert a klinikán továbbképzést és szerzett megérdemelten szakorvosi képesítést. Ezzel igyekeztek elejét venni a vizsgázott fogászok nagyobb mérvű térhódításának...

Tudományos tevékenységük évek óta két főtéma köré csoportosul: a carieskutatás és a fogazat fejlődése...

A klinika tagjai többszáz tudományos és továbbképző előadást tartottak – nagyobb részben a Fogorvos Szakcsoport különböző rendezvényein. Külföldön ismételtelen is szerepelt előadással nemzetközi kongresszusokon a klinika igazgatója, de tartott külföldön előadást a tanségédszemélyzet több tagja is.”

A Stomatologiai Klinika számos hazai és külföldi intézettel alakított ki kollaborációs kutatási tevékenységet. Tudományos együttműködést sikerült kiépíteni a Rostocki Egyetem Fog-Szájbeteg Klinikájával, a Rostocki Kórbonctani Intézettel és a Prágai Stomatologiai Kutató Intézettel (a szocializmus évtizedeiben szinte csak „baráti” országokkal lehetett tudományos kapcsolatot létrehozni). Az Orvostudományi Egyetem számos társintézetével (Orvosi Vegytani, Gyógyszertani, Kórélettani, Kórbonctani, Anatómiai stb.) is gyümölcsöző tudományos kollaborációs együttműködést hozott lét-

8. kép. Munkatársaival 1977 szeptemberében

re. Erre azért is volt nagy szükség, mivel a Stomatológiai Klinika mostoha elhelyezése folytán (a Szemészeti Klinika oldalszárnyában) kutatólaboratóriuma nem volt.¹⁵

Vezetése alatt szám szerint 35 orvos fordult meg a klinikán, akik legalább 1 évig dolgoztak ott. Legtovább Gergely Lajos egyetemi docens (1938–1974 között), míg Braun Irén 26 évig (1947–1973) dolgozott a klinikán.

Jelentős létszám- és működésiterület-bővülés után 1966-ban kapta meg az intézet az első, akkor korszerűnek tartott Panoramix röntgengépet. 1973-ban megtörtént a stomato-onkológiai hálózat megszervezése.¹⁶

9. kép. Az 1981-ben átadott Stomatológiai Klinika

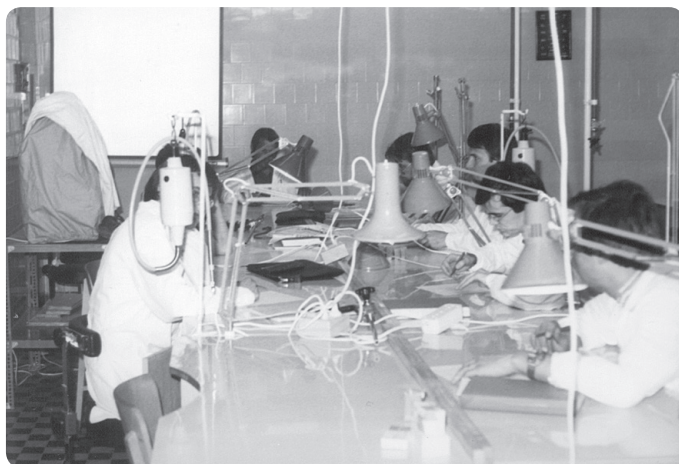
¹⁵ ADLER PÉTER, „A debreceni stomatológiai klinika munkássága”, *Orvosi Hetilap* 33 (1950): 1013–1015.

¹⁶ Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum, *A sztomatológia tárgy oktatásának, a fogorvosképzés megindításának, a Fogorvostudományi Kar létrejöttének története*, Jubileumi Évkönyv, 2008, 13–14.

10. kép. A körkezelő egyik oldala

1976-ban Budapest, Pécs és Szeged után Debrecenben is megindult a fogorvosképzés (fogorvosi szak keretében). Kívánatosná vált egy új épület létesítése, s a tervek lassan körvonalazódtak. Az alapkövetelményre 1976-ban került sor, de a tényleges építkezéshez csak 1979-ben láttak hozzá.¹⁷ Az új klinika kialakításánál Adler professzor figyelembe vette az Egyesült Államok egyik fogorvosi karán látottakat, és körkezelő létrehozása mellett döntött. A terve messzemenően bevált a klinikai gyakorlatok során, mivel az oktatók könnyen és megfelelően figyelhetik a hallgatói betegellátás menetét.

11. kép. Fantomgyakorlat a Bem téren

¹⁷ SIMKÓ László, „A sztomatológia oktatása Debrecenben”, *Fogorvosi Szemle* 79 (1986): 365–367.

A fantomgyakorló az új klinika átadásáig a Bem téren, az Orvosi Vegytani Intézet alagsorában nyert ideiglenes elhelyezést.

1979-ben a nyugdíjba vonult Adler professzor átadta a klinika vezetését Szentpétery József professzornak, de a klinikán tanácsadóként továbbra is dolgozott, és ő is jelen volt az új Stomatológiai Klinika átadásán 1981. szeptember 1-én.

(Az általa írt és szerkesztett tankönyvek, a két német nyelvre fordított szakkönyv és díszdoktori oklevelei, kitüntetései megtekinthetők a Fogorvostudományi Kar múzeumban. A könyvtárban őrizzük a különlenyomat gyűjteményét, melyet özvegye hagyott a karra.)